

✝ Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, apryl 1986

4. čislo · ISSN 0032-4132 · Lětnik 36

Puč do žiwjenja

Jězus Chrystus praji: Ja sym puć a wěrnosć a žiwjenje; nichto njeprjndže k Wótcej chiba přez mje (Jan 14,6).

Tute slowo słuša k rozžoňowanym słowam Jězusa. Wone je Jězusowe zawostajenstwo za wučomnikow a za wšitkich, kiž jeho scěhuja. Naše slowo pokazuje kóždemu, kotryž prawy směr za swoje žiwjenje pyta, prawy puć. A tež džensa so ludźo za prawym pućom prašaja. Haj, dyrbymy so za tym prašać, přetož na prawym puću přinđžeš k prawemu cilej. Na wopačnym puću k wopačnemu cilej dóndžeš, a to ma bolostne scěwki! Tohodla mamy so prašać: Kotry puć džemy? Do kotreho směra dže naše žiwjenje?

Wotmołwu na tute prašenje da nam Jězus, a kiž k njemu słušaja, ju znaja. Jězus praji: Ja sym puć; ze mnu přinđžeš k cilej. A cil žiwjenja reka: pola Boha być. Bóh potajkim njesteji jenož při spočatku našeho žiwjenja, ale je tež na kóncu žiwjenja pola nas. Haj, wón dawa woprawdžite žiwjenje w svojim kralestwje. Tak jara nas Bóh lubuje, zo chce nas do swogo kralestwa měć.

Štó pak nam prawy puć k tutomu cilej pokaza? Wšudžom, hdžež Jězus w svojim słowje k nam reči, so na prawy puć a na cil pokazuje. A to wot spočatka našeho žiwjenja sem, kaž na př. na kemšach za džěci, w nabožinje, na Božej službje a wězo tež při čitanju Biblije. Wšudžom so nam pokazuje: Puć k Bohu a k Božemu kralestwju je Chrystus. Bjez njeho tam njeđoňdžemy!

To pak za nas reka: Jězusa scěhować, jeli chcemy k cilej dońć. Wězo njeje to přeco lochko, a druhy so zetkamy při tym ze zacpěcom a wotpokazanjom. Ale Jězus, kotrehož scěhujemy, je tež puć čerpjenja šol. Samo do smjercě je za nas šol! A wón je slubił, zo nas samych njewostaji, tež w čezkich situacijach nic. Puć móže drje čezki być, ale je puć, kiž k cilej wjedže. A cil njeje smjerc, ale žiwjenje! Tak kaž Chrystus po čerpjenju a wumřěcu k žiwjenju dóndže, dostanjemy tež my na kóncu žiwjenje w Božim kralestwju. To je cil našeho žiwjenja — wulkotny cil!

Nohcemy zabyć: Prawy puć k tutomu cilej je Chrystus. Wón pokazuje nam, kak tam přinđžemy, a přewođa nas k cilej, jeli jeho scěhujemy. Mnozy tutón puć znaja a su po tym žiwi. Ale wjele wo tym hišće ničo njewěđa. Hač njebychmy my na toho pokazać dyrbjeli, kiž je wo sebi prajił, zo je puć a wěrnosć a žiwjenje?
po A. B.

Mudrosć starych Serbow

Ptački wjace džaka spěwja hač my ludžo

Naši serbscy prjedownicy poskachu při wšem čezkim džěle na polach a na łukach na rjany spěw ptačkow a při tym pobožnje přemyslowachu. Džensa prodruštwownicy na swojich wrjeskotacych mašinach ptači spěw ani njesłyša.

Wyše toho mamy doć muziki w rozhłosu a w telewiziji. Njeje pak fifolenje nalětnjeho kóska wjele rjeńše hač kóždy šlager?

Cehodla spěwaja ptački tak rjenje? Cehodla su kwětki w zahradkach a na łukach tak překrasne w barbach a z wonjenjom? Wědomosć ma na to wotmołwu. Samsna wědomosć pak tež připóznawa, zo přiroda z krasnosćemi njetrjebawši broji. Ptački njetrjebale tak rjenje a tak dolho spěwać. Kwětki móhle tež mjenje pyšne w barbach, w formach a we wóni być. Po wědomostnych zasadach by mjenje tež dosahało.

Ach, kak derje, zo stworiel ptačkow a kwětkow njeje žadyn wědomostnje wukubłany ekonom, kotryž dyrbi ze wšem lutować. Bóh chce nas zwjeselić

Gerat Lazar

Stawizny serbskich cyrkwinskih dnjow

29. serbski cyrkwinski dzeń

28. a 29. junija 1975 w Hrodzišću a we Wósporku

Cyrkwinski dzeń so wotměwaje sobotu popołdnju a njedzelu dopołdnja w Hrodzišćanskej wosadze pod heslom „Swědkojo wěry mjez Serbami“. 28. junija so zetkachmy w cyrkwiskim domje Eben Ecer na Bělej Horje we wjetšej ličbje. Cyle wěsće je přednošk našeho serbskeho molerja a spisowacela Měrcina Nowaka-Njehorńskeho k tomu mócnje wabił, kotryž běše runje 75. lěto swogeho žiwjenja dokonjał. Bratr Pětr Malink nam jubilara předstaji jako serbskeho wuměłca — nic jenož na polu molerstwa, ale tež w literaturje. Měrcin Nowak pak njeje jenož wuznamny, wědomy Serb a Słowjan, ale tež swěrný wosadny, kiž porjadnje serbske Bože služby w Hrodzišću wopytuje. Na tym cyrkwiskim dnju rečeše wo ruskich cyrkwjach a ikonach. Hakle před krótkim bě w Sowjetskej pobyl a nam sobu přinjeł krasne wobrazy Božich domow wottam. Naš wumělc móžeše nam zrozumliwje a na přeswědčace wašnje rozestajeć, w čim wón hódnotu stareje architektury a stareho molerstwa widži. My pak njewidžachmy jenož cuze wu-

z krasnosćemi swogej stwórby. Tohodla škowroněk swój rjany kěrłusk tak wjelele wyskajo zanošuje! Tohodla so „lilija wjele rjeńšo woblěka hač Salomon ze swogej drohotnej židu“.

Nalěćo nam zaso kiwa ze swogej pisaneje pychu, z nowym wjesolym žiwjenjom wonka. To su wšitko Bože dary za nas čłowjekow. Chcemy woprawdže bjezdžak nimo wšitkeje Božeje šćedriwosće chodźić? Wukni wot ptačkow so Bohu džakować za jeho darniwosć. Měj wotewrjene woćko, wotewrjene wucho a wotewrjenu wutrobu za wšu dobroćiwosć, kotruž Bóh tebi wopokazuje wšědnje za čěto a dušu. A twoja duša so rozswěti w zbožnej radosći, a nowe žiwjenje wotući znutřka we tebi.

Gerhard Wirth

mělstwo, ale tež 30 wobrazow Měrcina Nowaka samoho běše wustajenych. Tón raz njeběchmy w hospodliwym domje Eben Ecer jenož ke kofeje, ale tež k wječeri. A potom hišće hromadže sedžachmy a mějachmy rjanu, dobru rozmołwu ze swojim swjedźenskim referentom. —

Njedzelu dopołdnja nas na swjatočnych kemšach w Hrodzišću wosadny farar Siegfried Albert powita a skrótka něšto ze stawiznow a přitomnosće swogej wosady přednjese. Serbski superintendent Wirth předowaše wo Luk. 9. 57–62. „Bože kralestwo, što to je?“ to běše jeho prašenje, a wón wotmołwi: „Bože kralestwo njeje žana wěc, žana organizacija. Bože kralestwo — to je měr, swětłosć, radosć w Boze, znowanarodjenje, nadžija, rjane, hódné žiwjenje, wumóženje přez Chrystusa a skónčnje wěčne žiwjenje.“ Knjez wyši krajnocyrkwinski rada von Brück přinješe nam postrowy z Drježdžan. W mjenje Čěskobratrowskeje cyrkwe postrowi nas senior Firbas z Jablonca. Jako delegat pólскеje lutherskeje cyrkwe běše mjez nami konsenior Tadeusz Terlik z Golezowa w Beskidach.

Po kemšach jědžechmy wšity ze swojimi wozydłami abo z busom do Wóspor-

Serbske blido přeprašuje

wšitkich zajimcow

na přednošk superintendenta n. w. Gerharda Wirtha:

„Cyrkej w hornoserbskich přistowach“

dnja 14. apryla 1986, w 19.30 hodž.

do Budyšina na Michalsku taru.

ka, zo bychmy tam w Ludowym domje wobjedowali a w tamnišej cyrkwi swój cyrkwinski džen skónčili. Tu so wosebje wěnowachmy heslu „Boži swědkojo mjez Serbami“. Tak předstaji nam najprjedy knjeni dr. Irena Šerakowa jako prěnjeho tajkeho swědka Jana Awgusta Měrcinka, syna Hrodzišćanskeje wosady, kiž je jako misionar a wědomostnik pod wulkimi woporami skutkował w horcych kaž w lodojtych krajach. Knjeni Herta Hempelowa zaběraše so z Janom Bohuwerom Dalwicu, kiž běše so runje před 190 lětami we Wósporku narodžił a bě potom chěžkar, robočan a kěrluher z luda. Najprjedy přeložowaše duchowne spěwy a pěsnješe dale sam w tutym duchu. Kapłan Warnar z Chrosić rozprawješe wo Aloju Andrickim, katolskim duchownym, kiž je 1943 w Dachauskim KZ zahynił. Lube překwapjenje nam běše, hdyž nam džowka fararja Nowaka z Drjowka přednjese basnje w delnjoserbskej rěči. Dr. med. Arnošt Wirth zaso k nam rěčeše a wupraji swoje mysle, w čim wón widži dobry wuznam našich serbskich cyrkwinskih dnjow, a wuzběhny, zo je tajka zhromadna wjesolosc za nas wšitkich wažne lekarstwo. Bratr Arnošt Grofa z Chasowa dopomni na kóncu hišće na našej wulkeju Serbow Handrija Zejlerja a Awgusta Kocora a da něšto slyšeć z jeju „Nalěca“ na tačeli. Při jeje natočenju běše wón sam w chórze spěwał.

Tak so skónči cyrkwinski džen, kiž měješe tón raz njezwučeny charakter z tym, zo bě rozdžěleny na tři městna, z čimž běchu wšitcy spokojom.

K 40. posmjertninam Pawoła Wirta

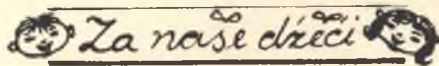
Su wosoby našeje zańdženoscě, kiž bychy sej wjace kedźbnoscě zaslužili, hač so jim powšitkownje dóstawa. K nim słuša tež dr. Pawoł Wirt.

Wirt narodži so 11. awgusta 1906 w Stróži pola Wulkich Ždžarow. Po wopyće wyšeje šule we Wojerecach a gymnazija a Krajnostawského wučerskeho seminaru w Budyšinje studowaše wón w Lipsku a Berlinje germanistiku, slawistiku, filozofiju a teologiju. Jako student slawistiki bě wón šuler znateju profesorow Reinholda Trautmanna a Maxa Vasmara, kotraž matak tež za serbski rěčespyt wuznam. Po studiju přistaji so Pawoł Wirt najprjedy jako wučer we Lužicy, a to w Malešecach, Klukšu a Budyšinku, džěše pak potom, dokoł njedosta tu trajne wučerske městno, do Kleinmachnowa pola Berlina a skónčnje na wučerski wustaw w Schneidemühlu (džensa Piła w Ludowej republice Pólskej). Hnydom po wudyrjenju 2. swětoweje wójny čehnjechu jeho do wojakow. Z wójskeje jatby so hižo njewróci: nic cyle štyrcecílětny wón 20. apryla 1946 zemrě.

Dr. Pawoł Wirt bě wuznamny rěčespytnik, kotryž je so předewšěm wěnował přeslědženju serbskich dialektow. Jeho hłowne džěło, „Beiträge zum sorbischen (wendischen) Sprachatlas“, wuńdže w dwěmaj zwjazkomaj w l. 1933 a 1936. Kaž hižo mjeno praji, je to atlas, w kotrymž so na kartach předstaja rozšěrjenje wšelakich narěčnych słowow za wěste wěcy. W narěčach so na přikład němske słowo *Kartoffel* serbsce wšelako pomjenuje: *běrna*, *nepl*, *nepla*, *kulka*, *depla*, *buna* atd. Pawoł Wirt je jako přeni za serbsčinu rozšěrjenosc narěčnych słowow z metodu t. mj. dialektneje geografije wopisał. Tuta metoda, z pomocu kotrejež móže so wjele spózna-

ćow dobyć wo stawiznach rěče, wo stawiznach powšitkownje, wo kulturnych wliwach, kiž su w zańdženosci skutkowali a podobnje, bě za Wirtowy čas w rěčespyće poměrnje nowa. Na polu germanistiki a tež na polu slědženja słowjanskich rěčow so tehdy hakle počinaše z njej džělać. Móžemy Pawoła Wirta potajkim chroble mjenować jednoho z pionerow we wědomostnej disciplinje, kotruž je wón zastupował. Džensniši rěčespytnicy Instituta za serbski ludospyt, kotřiž wudawaja „Serbski rěčny atlas“, wědomje na Pawoła Wirtowe džěla nawjazuju.

Wirt je móhl jenož něhdže šěsć lět – wot skónčenja studija hač do čehnjenja k wojakam – džělać jako rěčespytnik. To je we wědomosci mało. W sorabistice džělać móžeše wón jenož podla swojeho powolanja jako wučer. Při wšěm tym je wón nam zawostajil chětro wobšěrne a wuznamne wědomostne džěło. Připóznamy to džensa z trěbnej česćownoscú! -č.

Čehodla ja serbsce njemóžu

Před 60 lětami běch ja tak stary kaž wy nětikle sće. Bydlachmy w měsće, w Budyšinje. Rěčeli smy doma jenož němsce. Najwjac ludži tu tak rěčachu, a bě to „wosobnišo“ hač serbsce – tak naša mać praješe. Druhdy so mjeznych, zo serbsce njerozumju, mjenujcy potom, hdyž nan a mać sej něšto serbsce powědaštaj, zo to njebych rozumil.

W prózdninach jězdžach kaž lěto k džědej na wjesku. Tam bě rjeńše žiwjenje hač pola nas we wostudłym měsće. Džěd a ja – mój běchmój přecelej. Jenož to jedne so džědej na mni njeľubješe: zo dyrbeje němsce ze mnu rěčeć. Husto wón mi něšto serbsce praješe, a ja na to přeco z hłowu wijach. Jónu wón mi rjekny: „Michale, ty dyrbiš serbsce wuknyć. A hdyž nan a mać će to nochcetaj nawučić, tak chodź na serbske hodžiny w šuli. Hdyž derje serbsce wukneš, dóstanješ myto wote mnje.“

Lědma bě po prózdninach, to sydach z někotrymi tamnymi kóždy druhi džen hodžinu dlěje w šuli: Wuknjech serbsce.

A wuknjech pilnje, wšako bě džěd myto slubił. W přichodnych prózdninach wzach swoje wuswědčenje sobu k džědej. Hordže je pokazach: dwójka w serbsčinje. Džěd bě znajmjeńša runje tak hordy kaž ja sam. „A myto, kiž sy slubił?“ „Hm“, přemyslowaše džěd, džěše do komorki a přinješe myto: dvě jabluce.

Po prózdninach hižo kóždy druhi džen hodžinu dlěje w šuli njesydach.

Hdy bych džěda tehdom prawje zrozumił, bych džensa serbsce móhl.

powědał A. M.

Wuhódanje križowanki z januarskeho čisła

Pytane bě mjeno muža, kiž ma nimo fararja wažne džěło w cyrkwi:

KĚBĚTAR.

Dobyčerka našeho myta je Milenka Davidec ze Schwerina.

Wšěm tamnym pak, kiž nam tohorunja prawe wuhódanje pošlachu: Klětu w januarskim čislu budže znowa hódančko, a potom čaka dalje myto na swojeho dobyčerja. T. M.

Přispomjenčko

Předě mnu na pisanskim blidze leži mała kartka ze scěhowacymi słowami: „Zemja słuša Knjezej a wšitcy, kiž na njej bydla.“ Wona leži hižo dlěši čas tu, a druhdy ju trjebam, zo bych z tym w knize wěste městno woznamjenił. Zenje pak njejsym wo tym, štož je na njej napisane, přemyslował. Džensa bě to nadobo hinak. Tute słowo započea ke mni rěčeć. Dyrbjach na to myslić, zo my zemju jako swójstwo čłowjestwa wobhladamy, z kotrymž móžemy činić, štož chcemy. Kak daloko smy z tym přišli, to džensa nazhonimy; wěmy tola wo tym, zo smy wěste družiny zwěrjatow wutupili, přirodu znjewužiwali a telko brónjow nadžěłali, zo móžemy cyly swět zničić. Při tym je nam zemja data, zo bychmy ju wobarnowali. Nimamy potom ze zemju hinak wobchadžeć, hač smy to dotal činili?

Ale tež wšitcy, kiž na zemi bydla, słušeja Knjezej. Njerěka to, zo potom družeho zatamać njemóžu, tež hdyž ma hinaše nahlady a spóznaća hač ja? Wón

Marja Kubašec na wulěče Domowinskeje skupiny 1975 pola Měrcina Nowaka w Nječornju.

sluša Knjezej, a z tym Bôh jeho sudži – runje kaž mje. Što rěka to za mnje, hdyž na wšelakich myslu, z kotrymiž so dru-hdy zetkawam? Wo tym mam dale přemyslować – jenož ja? S. Albert

Herbert Nowak 70lětny jubilar

Tole cyłe čisło by dyrbjalo jemu wěnowane być. My drje lubeho bratra fararja Herberta Nowaka z Drěwka (Drebkau) znajemy. Jara husto je mjez nami byl na našich serbskich cyrkwin-skich dnjach ze swojej lubej mandžel-skej a dźěćimi. Z nami je tež swječil naše rjane serbske tydženje. Po wobliču je nam derje znaty, ale mało našich čitarjow wě wo jeho žiwjenju a skut-kowanju.

23. apryla 1916 je so na Gołynskej šuli jako štwórty syn wučerja Měrcína No-waka narodził. Herbert Nowak je swoje młode lěta w Gołynku (Gallinchen před samym Choćebuzom), swój gymnazialny čas w Choćebuzu a studijne lěta wu-stojnje a zajimawje wopisał w delnjo-serbskej nowinje, w Nowym Casniku. Snano můžeme tutu hódnu awtobiogra-fiju do swojeho Pomhaj Bôh přiwrzać. Čas wuknjenja a přihotowanje na du-chownske powołanje bě za našeho jubi-lara rjany a tež zbožowny. Serbski farar w jednej delnjoserbskej wosadze chceš być, naslědnik našeho serbskeho wót-činca Bohumila Šwjele. Jeho wotpohlad a žedženje njeje so jemu dopjelnilo. By-li wón w Sakskej krajnej cyrkwi byl, by wón wězo w serbskej wosadze skutkować mohl, wón, tón jenički serbski farar w Delnjej Łužicy. Z njeboh serbskim superintendentom Mjerwu smy jeho dla na generalnej superintenden-turje w Choćebuzu pobyli. Njerady na tuto rozrěčowanje spominam. Bjez kóž-deho wuspěcha so poraženi dom wró-čichmy. Na to prošachmy bratra No-waka, zo by k nam do Hornjeje Łužicy ptišol. Wón pak chceš Delnjoserbam swěrný wostać. Jenož porědko je wón mohl serbski předować, a tola je so hor-liwje za serbstwo přocował.

Manfred Starosta wuzběhuje z dža-kownej česćownosću w Nowinkarju '86 zaslužby fararja Herberta Nowaka. Lět-džesatki je dźělał za swojich lubowa-ných Serbow w Delnjej Łužicy. Wulke lawreatne myta so jemu njespožichu. Džak a nutrne připóznaće serbskeho lu-

da bě jemu myta dosć za jeho spróčniwe dźělo. W Delnjoserbskej rěčneji komi-siji je wón ze swojim bohatym nazho-njenjom a wobšěrnym wědženjom spu-šćomnje a wažnje sobu dźělał.

Na nowym delnjoserbskim słowniku je naš zastojnski bratr wobdźěleny. Wjele knihow je wón jako lektor wob-dźělał. To je wulke dźělo! Kóžda sada, kóžde słowo dyrbi so kritisce přečítać a přemyslić.

Delnjoserbska protyka 1986 wuzbě-huje Nowakowe literarne dźělo. Žadyn druhi delnjoserbski awtor njeje w po-slednich lětach telko krótkich powě-dančkow, anekdotow a směškow napi-sał kaž Herbert Nowak. Wón móže wó-tru wěrnosć jasnje wuprajić, byrnjež pod wšelakimi wobrazami. Z radosću či-tamy jeho knihu: Posledni mjedwjedž w Luboščanskej holi. Wažna je tež jeho kniha, kotraž je w lětomaj 1976 a 1981 w dwěmaj dźělomaj wušla: Powědomy delnjoserbski. Tam wón wučí delnjo-serbsku rěč prawje a markantnje na-ložowac.

Naš luby, česćeny bratr ma šěsć serb-skich dźěćí, byrnjež je mandželska němska. Jej sluša naš džak a poľny respekt, zo je dwurěčnosć swojby znje-sla a samo spěchowała.

Farar na wotpočinku Herbert Nowak přeco hišće husto na klětce a při rowach předuje. Jemu přejemy za dalše lěta čilosć a strowosć a Bože bohate žohno-wanje. Bôh Knjez mytuju jemu jeho nje-sebične, woporniwe, pilne dźělo za naš luby serbski lud. Gerhard Wirth

Spominanje na Marju Kubašec k jeje 10. posmjertninam

Kóždy lud česći sebi swojich wuznam-ných luźi. A wosebitu přičinu k tomu drje maja male narody, hdyž so jedna wo čłowjekow, kiž su wšitke swoje mo-cy a kmanosć w njesebičneju lubosći wěnowali swojemu ludej. Do nich sluša na wšě časy tež serbska wučerka a spi-sowačelka Marja Kubašec. W žohnowa-nej starobje 86 lět bu 13. apryla 1976 wotwolana do wěčnosće. Doľhich 10 lět ju hižo wjace nimamy.

Njeboha bě z njewšědnymi duchow-nymi darami wuhotowana. Wobknje-žeše tojšto rěčow. Serbsku literaturu je z rjadom wuznamnych knihow woba-haćila, z přeložkami nam słowjanske pismowstwo spřístupniła, a bu tak po cylych Serbach a słowjanskim wukraju znata a česćena.

Mało pak je najskerje tych, kiž znaja jeje wšedny dzeń, po tym zo bě so bórže po wójnje znowa w ródny Chasowje zasydliła. Bydleše tu zhradnje w domskim staršiskeje žiwnosće ze swojej sotru dr. Haňžu Thielmannowej, kiž měješe w samsnym domje tež hišće swoju lékarsku praksu zarjadowanu. Tuž wězo njewosta přewjele městna za swojske zaměry. Rěči to za skromnosć spisowačelki, zo so spokoji z bydlenskej a spanskej stwičku za sebj. Wšo druge ze sotru zhradnje wužiwaše. Hdyž přirunamy porno tomu džensniše ža-danja luźi...

Z našej swojbu wudžeržowaše wuske styki. Znajese so džě z našim nanom hižo z dźěćatstwa sem, dokelž běštaj nimale samsnje staroby. Wosebje pak wjazaše jeju zhradna starosć a pró-ca wo wšo serbske. Je tuž bjez džiwa, zo so při jeje skladnostnych wopytach pola nas nimale jenož wo serbskich nalež-nosćach rěčeše. Bě tola naš nan byl po-

sledni předsyda Njeswaćidskeho serb-skeho towarstwa „Jutrnica“ a po wójnje doľholětny předsyda městneje Domo-winskeje skupiny.

Druhdy mějach po swjatoku w tajkej naležnosći tež k njej hić. Pomnju hišće derje jeje přecelne: „Haj, prošu dale“, po tym zo běch wo durje zaklapaľ. Wje-sele witaše kóždy wopyt. Stajnje mě-ješe chwile (abo wza sej ju) za maľu bjesadu. Nadeńdžech ju najhuscio za pisanskim blidom, kiž bě z popisanej papjeru a wšelakimi knihami nakopje-ne. Zamoľwješe so za tajki po zdacu njeporjadk. Cyła stwa dychaše kulturou, zdźelanosć a wědomosć. Wosebje wulke mnóstwo knihow mi tehdy młodemu stajnje načini. Wupjelnjach cyľu scěnu hać pod wjerch. Při tajkim napohledže mějach druhdy zawisć podusyc, hdyž po-myslich, kak maľo chwile mi pódla swo-jeho powołanja zbywa, so z tajkimi wě-cami zaběrać. A ta hodžinka bjesady bu za mnje same rěčne kubljanje. Mějach za njepisany zakon, njenaľožowac při tym ani jeničke němske słowo, štož bě za nju samozrozumliwe. Jónu pak sej při tajkej rozmoľwje tola do wuskosćow zalězch. Njewědžach serbske słowo za „Verlust“. Wona je wězo wědžeše. A z toho dnja tež ja. Kóžde słowo sebi překladaju, dokonješe kóždemu mernje do wutroby rěčec. Džiwach so stajnje znowa, kak wjele wě a kak wjele luźi znaje. Často tež wobžarowaše, kak maľo časa jej zbywa, pisać wšěm, kiž jej pi-saja. Tež po tym zo bě wučerske zas-tojnstwo zložila, měješe wšedny dzeń kruće zarjadowany: hdy pisa, čita, wot-počuje atd. „Cas so tak lochce roz-broji“, mi jónu praji. Měješe so tež wob-dźělić na zeńdženjach spisowačelow, předsydstwa Domowiny a přilubjene přednoski spjelnić. Rěčeše tež wo přichodnych předewzaćach, wo terminach z nakładnistwom, kiž měješe dodžeržeć. Prošach-li pak ju na wjesnu serbsku zhradniznu, stajnje wopyt přilubi a tež přindže, hačkuli bě jej tajkeho ku-bljanja najmjenej trjeba. A kak často je tež nam služila z přednoskom, naš wu-čila serbske spěwy, kiž džens hišće spě-wamy. Haj, z jeje přitomnosću zdaše so nam zhradnizna hagle dospotna być.

Hdyž pytaše wodychnjenje na čerst-wym powěťe, widžachmy ju na čoplych léčnych předwječorach so po wsy abo zanjesených pólných pućikach přecho-džowac. Je drje při tym přemyslowala, kak započate powědančko dale powje-dže abo što rjekej nastawaceho romana dale dožiwic da. A snano je so tež sta-rosćila wo přichod našeho maľeho luda, hdyž ju dźeći serbskich staršich němsce strowjachu.

Žiwje so tež dopominam na čas, hdyž dźělach hišće w hródzi prodrustwa. Mějach wšednje zahe stawać. Wustupiwiši z dwora, pohladnych stajnje tež po wsy horje. A husto wuhladach po hewak čmowej wsy swěcu w jeje spanskej stwě. Naspomnich jej to raz a zhonich, zo druhdy w nocy wotući a zo jej runje w tajkich bjezsparných chwilach přilětuja njewšedne myslički za dalše pi-sanje. Te dyrbi sebi hnydom zapisać. Dokelž je pozabywiši, so nihdy njewró-čeja. A tohodla ma stajnje pisak a pa-pjeru na kamorku ležo.

Nětk w jeje domje jeno zředka hišće swěcu wuhladam, dokelž je Marja Ku-bašec wotešla na prawdu Božu. Haj, člojške žiwjenje so ruče minje. A. G.

My dżak ci, Jėzu dawamy,
zo ze smjercy ty stanył sy;
ty jejnu mōc sy zahubil
a ųiwjenje nam wobradził.
Halleluja.

Štōž přijima dźěćo . . .

Jėzus praji: „A štōž přijima tajke dźěćo w mojim mjenje, přijima mje.“ (Mat. 18,5)

Štō sej hižo mysle čini, što to rėka, dźěćo přijimać? Skerje maš zacišć, zo su w dźensnišim času, tež w našim kraju, dźěći zbytnje a wjele ludžom jenož wobćežne. Ličby rėča k nam jasnu rėč: Kōžde lėto zapowėdzi so w NDR 80 000 dźěćom prawo na ųiwjenje — prjedy hać su smėli swėt wuhladać, bjerje so jim ųiwjenje. Wot wšėch dźěći, kiž su młōdše hać tři lėta, jenož kōžde třeće dźěćo doma pola maćerje wotrosće. Dwė dźěći wot tųoch chōdza hižo w pųnich ųiwjenskich mėsacach — kiž su najwazniše za wuwieće dźěsća — do ųlobika. Kōžde lėto dźėli so w našim kraju 50 000 mandźelstwow. A dźěći najbōle pod tym čerpja, dyrbja wotrosć bjez nana abo maćerje. Lubosć, schowanosć a dowėru w swojbjie tute dźěći lėdma doųiwieć mōžeja. Pųerėzna swōjba ma dwė dźěsći. Wjace nic, dokelž je bydenje pųemałe. ųona hewak njeby mōhła na dźėlo chōdzić, pjenjezy njebychu dosahali za awto, drohe jėdže a ekskwizitne drasty . . . Pųewulke su „wopory“, kiž bychy dyrbjeli starši wjace dźěćom kwoli přijiněsć.

Tola Jėzus nam praji, zo mamy dźěći přijimać!

Mamy je přijimać jako dar Boųi. A mamy my čłowjekojko prawo, wotpokazać dar, kiž nam Bōh poskići, jōn pųeć čisnyć? Štōž ma wjele dźěći, wo tym so praji: „Tōn je z dźěćimi ųohnowany.“ Njepųaji so, zo je z dźěćimi wobćeženy, zo je so jemu kwakla napoloųila, zo ma wopory přijiněsć. Nė. ųohnowanje je so jemu spoųćilo. ųohnowanje, smėć ųiwjenje dale dawać, ųohnowanje, so smėć wjeselić nad rosćenjom noweho čłowjeka. A njeje to wjetše zbožo hać wšė přijimnosće našeho bohateho ųiwjenja wuųiwawać?

Mamy dźěći přijimać jako dar, ale tež jako nadawk. Z Boųim darom mamy rozumnje a lubosćiwje wobchadzeć. Nowonarōzene dźěćo je kaų lopjeno nje-popisaneje papjery, a štōž budže na tutym lopjenu jōnu stać, za to smy my zamōwlić. Mamy so wo dźěći starać, zo by mōhlo dźěćo być. Mamy jemu dać jėsć a pić, drastu a čoplu stwu. Ale to njedosaha. Znajmjejša runje tak jara tųeba dźěćo dušinu čoplotu, lubosć nana a maćerje, škit w swōjbjie. A to nje-namaka ani w ųlobiku, ani w pėstowarni, ani w ųulskim horće. Pųemałe časa darimy swojim dźěćom, zo bychmy sej z nimi hrajkali, na jich wjesela a zrudoby sluchali. Za to jim nakopimy hrajkali a slōdkosće a sej myslimy, zo tola „wšo za naše dźěći činimy“. Mać Tereza je jōnu rjekla, zo su dźěći w Europje chudše hać dźěći w Indiskej, pųetož indiske dźěći drje su hłōdne, ale maja lubosć swojich maćerjow . . .

Jėzus pak njeųada sej jenož, zo bychmy dźěći jako dar a nadawk pųiwzali, nė, mamy tež wuknyć wot dźěsća. Haj, mamy sami być kaų dźěćo, pųetož tajkim sluša Boųe kralstwo. Bōh chce, zo bychmy so jemu dowėřili kaų dźěćo swojimaj staršimaj. Dźěćo so narodųi nahe, njemōže sebi samomu pomhać, pųlaka a ųalosć, doniž staršej je njewuųyšitaj. Ničo wone njemōže staršimaj dać, ale

wšo wone wot njeju woćakuje. Nje-smėrnu dowėru ma k staršimaj, w zrudobje a wjeselu so k nimaj wućeknje. A my dźěćo pųi tym njesmėmy wrōćostorćić, dokelž tež Bōh nas njezastorći. My dorosćeni stejimy pųed Bohom, kaų steji małe dźěćo pųed nami: Smy nazy a njemōžeme sebi samym pomhać, pųlaka a ųalosćimy, zo by Bōh nas wuųyšal. Njemōžeme Bohu ničo dać, ale wšo wot njeho woćakujemy. Mamy bjezkōnčnu dowėru k njemu, a wōn nas njezastorći. Tajkim slubi Bōh swoje kralstwo.

Njeh nam dźěći njejsu wobćežne, ale njeh nam su Boųi dar a nadawk, njeh nam su z wučerjom, kak mamy so bliųić Bohu. Tak spjelnimy Jėzusowu namōwu: „A štōž přijima tajke dźěćo w mojim mjenje, přijima mje.“ T. M.

POWĚŚĆE

Radwor:

Na poslednej soboće stareho lėta pochowachmy na Radworskim kėrchowje Waltera Tōpfera z Kamjeneje p. Radworrja, kotųyž bė po nimale lėto trajacej a sčerpnje znjesenej chorosći w starobje hakle 53 lėt zemrěl. Walter Tōpfer bė sprawny, pųećelny a stajnje pomocny ewangelski Serb, tuž je ųarowanje wo njeho wulke pola ewangelskich kaų katolskich — tež Nėmcow kaų Serbow. Njewešđne wobdźėlenje pųewodźerjow k rowu wo tym swėdčeše.

Walter Tōpfer bė ze spoćatka prodrustwoweho dźėta brigadėr w tudyšim Kamjenjanskim prodrustwje, w samsnej funkciji pozdřišo tež w Radworskim zjednoćenym prodrustwje. Poslednje lėta jeho skutkowanja bė wōn zamōwity nawoda čezkeje techniki we Wulkowjelkowskim prodrustwje rostlinskeje produkcije. We wšėch tutech funkcijach je Walter Tōpfer zamōwieć skutkował za swoje drustwo, po mōžnosćach pak wupomhał z techniku wšėm wobdylerjam a institucijam. Za wšo to dźakowachu so pųezah zemrėtemu pųi hišće wotewųenym rowje Peter Pomplun, stronski sekretar Wulkowjelkowskeho prodrustwa, Gerat Šmit, nawoda wohnjoweje wobory, a tež Radworski knj. farar Clemens Hųrjehor z nėmskimi a serbskimi dźaknymi słowami. Pohrjebnu swjatočnosć mješe Minakałski knj. farar Feustel. Syła Radworskich pųewodźerjow zaspėwa jako poslednje bo-ųemje kėrluų „Spi nėtk, luby bratųe, spi.“ Tuž bė tuťon pohrjeb kaų rjana ekumeniska poboųnosć — runje tak ekumeniska, kaų bė cyle ųiwjenje nam lubeho zemrėteho. Trōštujemy ųarowacu mać a sotru Tōpferec, a drohemu zemrėtemu pųejemy mėr a pokoj w Radworskej Boųej roli! Jurij Pawluų

Wokrjesna synoda

Sobotu, dnja 9. nowembra 1985, so nowa wokrjesna synoda pųėni krōć zeųdže. Wōlby do pųedsydstwa a do wokrjesneho wubėrka nawjedowaše superintendent Krefš.

Do pųedsydstwa synody so wuzwolićchu:

Frank Fiebiger z Budyšina jako pųedsyda
Walter Pietsch z Hnašec jako mēstopųedsyda
farar Conzendorf z Wołbramec (Steingtwolmsdorf) jako 2. mēstopųedsyda
Uta Schmidtec z Budestec jako zapisowarka
Uta Năkcec z Biskopiec jako 2. zapisowarka

Dotalnemu pųedsyđe, dr. med. Breiterej, bu za doholėtnu swėrnu pųocu dźakowane. Jako serbski zastupnik sym ja do wokrjesneje synody powoľany.

Serbski synodala w krajnej synodųe Kurt Łatka rozpųrawješe wo dźėle krajneje synody nazymu 1985. Tam mjenowaše biskop Hempel jako wazny nadawk cyrkwje, čłowjekam pomhać problemy rozrisać. Boųi dom Tųoch Kralow w Drjeųdzanach so z pomocu zapadnėmskich cyrkwjojw pųetwarja do moderneho cyrkwinskeho centruma. Skōnčnje so pųėcita słowo na wosady, kotųež steješe pod myslu, zo mėr a sprawnosć hromadųe slušatej. Tuž modlmy so wo sprawnosć, zo by mėr mjez nami a na swėće byl.

Nawjedowar młōdųinskeho dźėta Norbert Wiemer z Hućiny rozpųrawješe ze swego skutkowanja. Wjele zwjeselaceho mōžeše nam pųajić. Wōn sebi pųeješe, zo by so pųichodųe bōle regionalnje myslilo a nic kōžda wosada sama za sebbe. Handrij Wirth

Rakecy:

Kaų hižo w zašlych lėtach swjećachu tež njeđzėlu, 4. adwenta 1985, w Rakećanskej farskej brōzni Serbja z Njeswaćida a z Rakec zhromadnje serbsku Boųu slůžbu z Boųim wotkazanjom. Pųedował je farar J. Lazar-Rakećanski. Po kemsach mējachu wšitcy, nėhđe 30 kemsųerjo ze wšėlakich wsow tuteju wosadow, hišće składnosć, hižo nawarjenego dobreho kofeja so napić a mjez spėwanjom serbskich spėwow a hodownych kėrluųow, kaų pųeco pod nawodom knjeza Grofy z Chasowa, so ze znatymi wo tym abo tamnym rozmoľwjeć. Hodųina je so spėšnje minyła. Zawėse so mnozy zaso w nalėću w Njeswaćidle a w hodownym času w Rakecach na pųichodnych kemsach zeųdžemy. G. H.

SERBSKE BOųE SLųųBY

apųyl 1986

6. 4. — 1. njeđzėla po jutrach

Budyšin-Michałska: 9.00 hodų. kemše (Albert)

Bart: 10.00 hodų. kemše (Malink)

Budestec: 14.00 hodų. kemše z Boųim wotkazanjom (Albert)

13. 4. — 2. njeđzėla po jutrach

Huska: 10.00 hodų. kemše z Boųim wotkazanjom (G. Lazar)

20. 4. — 3. njeđzėla po jutrach

Bukecy: 10.00 hodų. kemše (G. Lazar)

Poršicy: 8.30 hodų. kemše z Boųim wotkazanjom (Wirth)

27. 4. — 4. njeđzėla po jutrach

Hodųij: 10.00 hodų. kemše z Boųim wotkazanjom (Albert)

Potpica: 10.00 hodų. kemše (Feustel)

4. 5. — 5. njeđzėla po jutrach

Budyšin-Michałska: 9.00 hodų. kemše (Albert)

PomhaJ Bōh, časopis ewangelskich Serbow. Rjadowe Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Ludowe nakladnistwo Domowina, Budyšin, Sukelnska 27. Redaktor: sup. Siegfried Albert, 8600 Budyšin, Serbski kėrchow, tel. 42201. Ekspedicija: farar G. Lazar, 8601 Bukecy (Hochkirch), Kųrchweg 3. — Lic. č. 0. 417 Nowinarskeho zarjada pola pųedsydy Ministerkeje rady NDR. — Čišeć: Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-391). — Wuchadza jōnkrōć za mėsac. Pųinoųki a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962-30-110 — Index-Nummer 32921